

Univerzita
Karlova

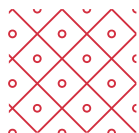

Praktický průvodce inkluzivní komunikací na UK

Doporučení pro
vnitřní a vnější
komunikaci
Univerzity Karlovy

Materiál připravila

Rada pro rovné příležitosti Univerzity Karlovy

Úvod

Způsob, jakým komunikujeme, má zásadní vliv na to, jak se lidé cítí – zda přijímání, respektování a zapojení, nebo vyloučení či přehlížení.

Jazyk není neutrálním nástrojem komunikace, ale spoluutváří společenské vztahy, podporuje nebo oslabuje rovné příležitosti a může přispívat k posilování či odbourávání stereotypů a nerovnosti. Vysokoškolské prostředí, které je pluralitní a různorodé, klade na jazyk zvýšené nároky – jak na jeho přesnost a odbornost, tak na jeho ohleduplnost a inkluzivitu.

Základem veškeré akademické činnosti je komunikace. Prostřednictvím komunikace sdílíme znalosti, vzděláváme se, budujeme vědecké komunity a přispíváme k celospolečenskému rozvoji. V akademickém prostředí, kde se setkávají lidé s různými kulturními, sociálními i osobnostními zkušenostmi, je klíčové, aby byla komunikace nejen efektivní, ale také inkluzivní, tedy taková, jež citlivě respektuje rozmanitost sociální reality a nepodporuje nerovnosti.

Inkluzivní komunikace napomáhá tomu, aby se všichni v akademické obci cítili přijati a mohli plnohodnotně participovat na akademickém životě. Formuje prostředí, kde každý může prospívat, učit se a růst.

Komunikace probíhá prostřednictvím jazyka, ale zahrnuje i neverbální projevy a vizuální prostředky, které spoluutvářejí významy a ovlivňují způsob, jakým sdělení přijímáme a interpretujeme. Komunikace se navíc neřídí pouze záměry jednotlivých osob, jež komunikují, ale odráží existující společenské normy a koncepty, které současně zrcadlí i reprodukuje. Naše slova, gesta i obrazy mohou tedy buď udržovat, nebo pomáhat překonávat nejrůznější sociální nerovnosti a stereotypy.

Jazyk je komunikačním prostředkem, který používáme většinou automaticky, bez hlubšího přemýšlení. Často si neuvědomujeme, že výrazně ovlivňuje naše vnímání reality.

Filozofické i lingvistické úvahy o vztahu mezi jazykem a myšlením ukazují, že jazyk nejen popisuje, ale ve značné míře i spoluutváří svět kolem nás. Volba slov a způsob vyjadřování přitom mohou mít významnější dopad, než si běžně připouštíme.

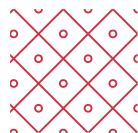
Jazyk je rovněž společenským fenoménem. Vzniká a kontinuálně se vyvíjí ve vztazích mezi lidmi. Pomáhá nám navazovat kontakty, sdílet zkušenosti, ale i upevňovat či zpochybňovat stávající společenské struktury, normy a myšlenkové vzorce. Může přispívat k zachování stereotypů, ale i otevírat prostor pro změnu. Proto záleží na tom, abychom vnímali sílu a důsledky slov při formování našeho vnímání světa.

Chceme-li spoluvytvářet otevřené a respektující akademické prostředí, a tím i posilovat efektivitu vědecko-výzkumné činnosti i výuky, musíme reflektovat naše komunikační zvyklosti a měnit je tam, kde vytvářejí bariéry, omezují rozmanitost nebo posilují nerovnosti.

Vědomé zacházení se slovy, gesty a obrazy pomáhá proměňovat komunikaci v podpůrný nástroj spravedlnosti a rovnosti. Každý by měl mít možnost účastnit se společného dialogu bez obavy z předsudků či diskriminace. Je důležité, abychom lidem, byť i nevědomě a nezáměrně, nepřisuzovali role a vlastnosti, které jim nepřísluší, nebo jim naopak neupírali to, co jim po právu náleží.

Odpovědnost za podobu konkrétní komunikace nese bezpochyby každý jednotlivec. Přesto je role veřejných institucí, a zejména institucí akademických, nezastupitelná. Jejich klíčovým principem je a musí být aktivní podpora hodnot rovnosti, respektu a spravedlnosti.

Tento dokument nevznikl jako manuál předepsaných postupů ani jako soubor závazných pravidel. Naopak – opírá se o předpoklad, že jazyková praxe je proměnlivá,

Co je inkluzivní komunikace?

vždy kontextuálně ukotvená a závislá na potřebách a možnostech konkrétních komunikačních situací. Hledání inkluzivních vyjadřovacích prostředků je nutně procesem, který vyžaduje otevřenost, citlivost a ochotu k reflexi i k přijímání chyb. **Cílem tohoto textu je být v tomto procesu oporou, nabídnout rámec a podněty pro uvážené jazykové volby.** Materiál přináší inspiraci, praktické návrhy a doporučení, jak přistupovat ke komunikaci v akademickém prostředí s vědomím jejího vlivu a odpovědnosti. Usiluje o podporu kritického uvažování o ustálených jazykových zvyklostech a nabízí nástroje, jak je měnit směrem k větší otevřenosti a inkluzi.¹ **Inkluzivní komunikace není otázkou politické korektnosti, ale nezbytným předpokladem pro to, aby se každý mohl cítit plnohodnotnou součástí akademického života, tedy prostoru, v němž je vítán a oceňován a který diverzita obohacuje ve všech jeho rovinách.**

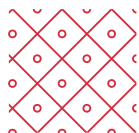
¹ Toto nedirektivní pojetí je ve shodě s publikacemi, např. Valdová (2010): „... doporučení nejsou závazná a nenařizují nikomu, jak má mluvit a psát. Jejich smyslem je učinit komunikaci zdvořilou, kultivovanou a příjemnou vůči ženám i mužům, a vyjádřit a uznat reálný podíl žen na chodu věcí veřejných. Tvoří alternativu ke stávajícímu způsobu vyjadřování a vycházejí ze zásady rovnosti a důstojnosti žen a mužů. Nemohou postihnout všechny případy jazykových nerovností; záleží často na konkrétní situaci a naší vlastní jazykové kreativitě. Bývají jazykovou vizitkou institucí i jednotlivých osob. Dáváme jimi najevo, že známe principy zdvořilosti a rovnosti, obvyklé v demokratických zemích, a že je umíme aplikovat v jazyce.“ (Valdová 2010, 33)

Inkluzivní komunikace označuje takový typ vyjadřování, který zajišťuje, že každý člověk se cítí respektován, zapojen a pochopen. Pracuje s vědomím, že ve společnosti existuje široká škála identit, zkušeností a perspektiv, a že jazyk může tyto rozdíly buď respektovat, nebo je ignorovat. Inkluzivní komunikace předpokládá vědomou snahu vyhýbat se stereotypům, klíšé a předsudkům a tím přispívat k vytváření bezpečného, otevřeného a respektujícího prostředí. Jazyk, kterým pojmenováváme věci a osoby, totiž nejen odráží společenské normy a vztahy, ale zároveň je aktivně spoluvytváří a upevňuje.

Inkluzivní komunikace vychází z respektu k rozmanitosti. Usiluje o to, aby žádná osoba ani skupina nebyla marginalizována, vylučována, upozadována či diskriminována na základě charakteristik, jako jsou pohlaví, genderová identita, věk, etnický původ, jazyk, náboženství, zdravotní postižení, sociální status nebo sexualita.

Zvláštní důraz je kladen na genderově senzitivní komunikaci. Ta se zaměřuje na respektování genderové rozmanitosti, tedy na rovnoměrné zastoupení všech genderových identit a reflektování jejich přítomnosti v různých oblastech společenského života. V praxi to mimo jiné znamená, že při pojmenování profesí či rolí, které bývají tradičně vnímány jako „ženské“ nebo „mužské“, vědomě zohledňujeme přítomnost žen i mužů a vyhýbáme se jednostrannému či stereotypnímu jazykovému označování.

Z těchto důvodů má používání inkluzivního a genderově senzitivního jazyka význam nejen symbolický, ale i praktický. Přispívá totiž k větší viditelnosti a uznání skupin, které bývají opomíjené nebo znevýhodněné, a podílí se na oslabování zakořeněných stereotypů. Takový jazyk aktivně podporuje rovnost, respekt a inkluzi v akademickém i širším společenském kontextu.

Základní principy inkluzivní komunikace

Inkluzivní komunikace se odehrává na více úrovních, které by se měly v ideálním případě vzájemně doplňovat, posilovat a vytvářet tak jednotný a konzistentní přístup. Plnohodnotná inkluzivní komunikace však představuje cíl, jenž není dosažitelný v krátkodobém horizontu, neboť jeho naplnění vyžaduje postupnou proměnu komunikační kultury a hlubší etablování hodnot rovnosti a respektu k diverzitě. Zároveň je vždy třeba mít také na paměti, že komunikace musí být obsahově srozumitelná a jasná. Některé aspekty inkluzivní komunikace mohou být s těmito požadavky v napětí, a proto je důležité volit komunikační prostředky uvážlivě a strategicky, aby byla zachována rovnováha mezi obsahem, hodnotovým rámcem a praktickou účinností sdělení.

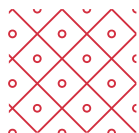
Tento materiál tedy nepředkládá závazná pravidla, ale nabízí doporučení a podněty, které by měly být zohledňovány při každodenní komunikaci. Vychází přitom z přesvědčení, že rovnost a respekt k diverzitě jsou na půdě Univerzity Karlovy základními hodnotami a že jejich naplňování je společným zájmem celé akademické obce.

Inkluzivní komunikace stojí na několika klíčových principech:

- **Respektování rozmanitosti a usilování o rovnost:** Používání jazyka, který uznává a respektuje různé identity, zkušenosti a životní situace. To zahrnuje například používání genderově neutrálního jazyka a kulturně citlivého vyjadřování.
- **Přístupnost:** Zajištění dostupnosti informací a komunikačních prostředků pro všechny. To může zahrnovat např. přizpůsobení formátu pro osoby se zdravotním postižením, jako je poskytování titulků pro neslyšící,

alternativní texty k vizuálním materiálům, používání jednoduchého jazyka pro osoby s kognitivními poruchami nebo úpravu formátu dokumentů tak, aby byly čitelné pro osoby s různými typy znevýhodnění.

- **Aktivní zapojení:** Zahrnutí různých perspektiv a důraz na podporu zapojení všech zúčastněných skupin, zejména těch, které mohou být tradičně marginalizovány nebo vylučovány z veřejného diskurzu.
- **Eliminace předsudků a stereotypů:** Vyhýbání se jazykovým i vizuálním projevům, které by mohly být zraňující, znevažující nebo jinak diskriminující. Důraz na odmítání nenávislných projevů, zjednodušujících generalizací a negativních stereotypů.
- **Vědomá a citlivá komunikace:** Reflexe vlastního komunikačního chování, uvědomění si vlivu osobních postojů, kulturních norem a nevědomých předsudků, které mohou ovlivňovat způsob komunikace, a ochota je přehodnocovat. Aktivní snaha o respektující, empatickou a otevřenou komunikaci.

Úrovně komunikace

Inkluzivní komunikace probíhá tedy na několika rovinách, z nichž každá hraje podstatnou roli při vytváření spravedlivého a rovného prostředí. Patří mezi ně jazyková, symbolická, situační a vizuální dimenze. Každá z těchto rovin specificky ovlivňuje, jak komunikujeme a jaké významy tím předáváme.

Jazyková úroveň

Jazyk je jedním z nejmocnějších nástrojů formujících sociální realitu. **Používání citlivého, respektujícího a genderově vyváženého jazyka je klíčové pro to, aby byly různé společenské skupiny adekvátně reprezentovány a jednotlivci se cítili zahrnuti.**

Instituce, která cíleně používá genderově senzitivní jazyk, dává najevo, že si uvědomuje existující nerovnosti v zastoupení žen a mužů, a aktivně usiluje o jejich zmírnění. Naopak například nadužívání tzv. generického maskulina, tj. tvarů mužského rodu ve zobecňujícím, resp. rodově neutrálním, nepříznačném významu označujícím skupiny lidí, které mohou zahrnovat obě pohlaví, je z genderového hlediska problematické. Generické maskulinum posiluje vnímání mužského rodu jako výchozí normy. V představách, které na základě jazykového popisu s nadužívaným generickým maskulinem vznikají, zneviditelňuje ženy, a může přispívat k hierarchizaci na základě pohlaví i k posilování genderových stereotypů a nerovností tím, že předkládá mužskou zkušenost jako univerzální a standardní, čímž přispívá k nerovnováze v reprezentaci různých pohlaví. Příkladem takových formulací je např. Výzkumníci objevili..., Každý student vyplní..., Všichni lektori respektují..., Kolegyně Nová je vynikající právnická, ap.

Inkluzivní, genderově senzitivní komunikace preferuje v odpovídajících komunikačních situacích používání nezatížených prostředků, např.

- důsledné zdvojování rodů (např. výzkumníci a výzkumnice, studenti a studentky),
- používání lomítek² (tj. výzkumníci/ice, studenti/ky)
- využití neutrálních výrazů (výzkumný tým, studentstvo, studující),
- opisné formulace bez označení osob (ve výzkumu bylo zjištěno, výuka představila),
- v krajním případě úvodní poznámku deklarující, že generické maskulinum je užíváno s vědomím, že zahrnuje také ženy³

---

² Pro zahrnutí také osob s genderově rozmanitými identitami se používá * (tj. studentí*ky)

³ Od tohoto řešení se celkově již upouští, protože nepřináší žádoucí změnu zviditelnění diskurzivně upozaďovaných skupin

Symbolická úroveň

Jazyk neslouží pouze k předávání informací, ale aktivně se podílí na utváření našeho pohledu na svět. Verbální popis skutečnosti má konstruktivní funkci – vytváří a upevňuje významy, které se pojí s konkrétními sociálními kategoriemi. Tímto způsobem jazyk nejen odráží, ale i formuje společenské normy a představy. Zároveň však nese i mocenský náboj: když jsou určité vlastnosti, schopnosti či zájmy systematicky spojovány jen s některými skupinami (např. ženami, muži, lidmi různého věku, etnicity nebo vyznání), ovlivňuje to naše vnímání, očekávání i hodnocení těchto skupin. Diskurz tak hraje klíčovou roli při udržování nebo zpochybňování existujících společenských hierarchií a rolí.

Typickým příkladem je např. spojování technických dovedností s mužskou rolí, tedy představa, že „muž má opravovat“ nebo „řešit technické problémy“. Inkluzivní přístup tyto stereotypy rozpoznává a zpochybňuje. Upozorňuje, že technické schopnosti nejsou podmíněny pohlavím a že všichni by měli být podporováni v rozvoji dovedností bez ohledu na gender. Z těchto důvodů je nezbytné vyhnout se jazykovým projevům, které přisuzují ženám a mužům odlišné sféry zájmu nebo schopností.

Inkluzivní komunikace odmítá genderově slepé, stereotypizující, sexistické formulace a místo toho vychází z respektu k individuální rozmanitosti a přispívá k rovnosti v reprezentaci. Výběr komunikačních postupů, jazykových a vizuálních prostředků totiž demonstruje hodnoty a postoje, ke kterým se univerzita hlásí a jak se prezentuje svým studujícím, zaměstnankyním, zaměstnancům i veřejnosti.

Situační úroveň

Situační úroveň se týká způsobu, jakým komunikujeme s konkrétními lidmi a o nich v reálných komunikačních kontextech. To, jak popisujeme osoby z hlediska genderu, věku, etnicity, sexuální orientace a dalších znaků, modeluje naše vnímání těchto osob i situací, ve kterých figurují, a může buď posilovat, nebo měnit existující sociální normy.

Například pokud je žena v manažerské pozici prezentována jako výjimka („žena ve vedení“), vzniká implicitní sdělení, že vedoucí role nejsou pro ženy typické. Inkluzivní komunikace naproti tomu ženy v těchto pozicích prezentuje přirozeně, bez zdůrazňování jejich genderu.

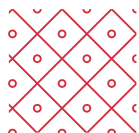
Dalším příkladem je nerovné oslovování: ženy bývají častěji označovány zdrobnělinami nebo rodinným statutem (Martička, slečna Nováková), zatímco muži jsou oslovováni zpravidla titulem, příjmením či plným křestním jménem (Jan, kolega Novák). Takové rozdíly posilují asymetrii v postavení mužů a žen i v rámci pracovní hierarchie. Inkluzivní komunikace usiluje o rovnocenné způsoby oslovování i popisu (Marta x Jan, kolegyně Nováková x kolega Novák).

Inkluzivní komunikace také zpochybňuje věkové stereotypy. Předpoklad, že starší zaměstnanci či zaměstnankyně nezvládnou např. nové technologie, a proto je lepší úkoly přidělovat mladším, vede k marginalizaci a upozadění. Rovnost v přístupu znamená, že starší osoby mají mít stejné možnosti dalšího vzdělávání a profesního rozvoje jako jejich mladší kolegyně a kolegové.

Vizuální úroveň

Vizuální reprezentace, ať už v médiích i každodenním životě, významně přispívá k utváření sociálních a genderových norem. Může buď podporovat stereotypy (např. ženy zobrazené převážně v pečovatelských rolích, muži v technických a vedoucích funkcích) a upevňovat tím horizontální segregaci, nebo naopak tyto stereotypy narušovat a prezentovat širší spektrum sociálních a genderových rolí.

Tato obrazová rovina má přímý dopad na to, jak vnímáme „typické“ profese, činnosti a role. Inkluzivní komunikace na vizuální úrovni usiluje o zobrazování rozmanitosti a podporuje rovnoměrné zastoupení různých skupin ve všech typech činností a profesí.

Zavádění inkluzivní komunikace

Prosazování inkluzivní komunikace v akademickém prostředí je zásadní pro vytváření rovného a respektujícího prostředí, které podporuje rozmanitost a efektivnější vědecko-výzkumnou činnost i výuku. Tento proces se dotýká nejen jazykové (verbální) komunikace, ale také neverbálních projevů a vizuálních prostředků.

Výzkumná rovina

V rámci vědecko-výzkumných aktivit je důležité používat jazyk, který je inkluzivní a genderově senzitivní – tedy takový, který reflektuje a respektuje rozmanitost zkoumaných osob i témat. Je vhodné se vyhýbat obecně uplatňovanému generickému maskulinu, které symbolicky vyčleňuje ženy, a místo něj volit jazykové prostředky zahrnující všechny genderové identity a respektující jednotlivce.

Součástí inkluzivního přístupu je i kritická reflexe způsobu hodnocení výzkumných výsledků, aby nedocházelo k neúmyslnému zvýhodňování určité skupiny na základě genderu, etnicity nebo jiných charakteristik.

Při sestavování výzkumných týmů je přínosné usilovat o vyšší rozmanitost. Přestože to může v počátečních fázích přinášet vyšší nároky při nastavování pracovní a komunikační kultury, z dlouhodobého hlediska lze konstatovat, že diverzifikované týmy dosahují lepších výsledků. Rovněž je nutné zajistit spravedlivé hodnocení profesních kvalit všech osob v týmu. Otázky týkající se například péče o děti nebo vzhledu by měly být kladeny pouze tehdy, pokud jsou skutečně relevantní, nebo ideálně vůbec. Takový přístup pomáhá předcházet stereotypním očekáváním vůči ženám a mužům ve vědecké komunitě.

Pedagogická rovina

V pedagogické praxi by měl být důsledně používán genderově neutrální jazyk, který

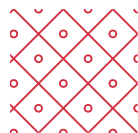
nevytváří rozdíly mezi studujícími na základě genderové identity, původu ani jiných osobních charakteristik. Oslovování studentů a studentek by mělo respektovat preferovaná zájmena jednotlivců (tj. on, ona, oni) a vyhýbat se předsudkům spojeným se jménem nebo národností. Jedním z konkrétních projevů respektu může být například nepřechylování příjmení u zahraničních studentek a vědkyň.

Pedagogická inkluze se také týká samotného obsahu a struktury výuky. Studijní materiály by měly reflektovat různé perspektivy a vyhýbat se zobrazení genderových, etnických, náboženských či jiných identit stereotypním nebo znevýhodňujícím způsobem. Inkluzivní komunikace přitom nemusí spočívat jen v opatrném a citlivém vyhýbání se určitým tématům či označením, ale i v aktivním zviditelňování a zahrnování rozmanitých identit. V každém oboru je proto důležité zohlednit historické souvislosti, vliv kulturních norem i způsob, jakým se podílejí na formování poznání a jeho předávání.

Studující by také měli být povzbuzováni k tomu, aby si uvědomovali vlastní předsudky a aktivně se podíleli na diskusích podporujících respekt a otevřenost. Pokud se v rámci studijní skupiny vyskytnou nerespektující výroky, je žádoucí, aby na ně vyučující reagovali a pomohli nastavit komunikační rámec, který podporuje rovnost a inkluzi.

Technicko-hospodářská rovina

Inkluzivní komunikace se týká i technicko-hospodářských činností na univerzitě. Princip rovnosti by měl být uplatňován napříč profesními skupinami i uvnitř jednotlivých týmů, tedy horizontálně i vertikálně. Všichni zaměstnanci a zaměstnankyně, bez ohledu na svou pozici a pracovní zařazení, si zaslouží stejnou míru respektu.

Závěr

Např. při organizaci seminářů, konferencí nebo pracovních setkání by nemělo být automaticky očekáváno, že administrativní nebo servisní úkoly (např. příprava občerstvení, úklid) vykonávají ženy. Přestože se tyto úkoly mohou zdát marginální, jejich systematické přisuzování na základě genderu přispívá k reprodukci nerovností a k pocitu marginalizace.

Inkluzivní přístup v této oblasti spočívá v rovnoměrném rozdělování pracovních úkolů a uznání významu každé pracovní role bez ohledu na její typ nebo prestiž.

Rovina společenské zodpovědnosti

Akademické instituce nesou odpovědnost nejen za kultivaci vnitřního prostředí, ale i za to, jaký obraz a hodnoty předávají veřejnosti. Měly by působit směrem ke společnosti šířením hodnot rovnosti, respektu a rozmanitosti – nejen prostřednictvím inkluzivního a genderově citlivého jazyka, ale také prostřednictvím jasného postoje k tématům spojeným se sociální nerovností.

K reflexi vlastních komunikačních praktik je užitečné využít například tzv. metodu obrácení perspektivy. Tedy zamyslet se, zda by byly určité tvrzení, očekávání či požadavky přijatelné, pokud by se týkaly jiné skupiny. Například byly by stejné požadavky nebo formulace v daném kontextu společensky akceptovatelné, pokud bychom zaměnili muže a ženy? Pokud ne, je na místě zamyslet se nad vhodností takových vyjádření a hledat inkluzivnější alternativu.

Instituce, které se aktivně zasazují o inkluzivní a genderově senzitivní komunikaci, dávají najevo, že si uvědomují existenci společenských nerovností a stereotypů. Tímto přístupem nejen podporují rovnost a respekt k rozmanitosti, ale zároveň přispívají k bohatšímu a kreativnějšímu akademickému prostředí. Prostor, kde se každý může zapojit s vlastními zkušenostmi a perspektivami, nepochybně posiluje akademickou obec a zvyšuje kvalitu jak vědeckého výzkumu, tak výuky.

Univerzita Karlova se k tomuto postoji hlásí, a proto formulovala principy inkluzivní komunikace. Tyto principy nejsou závazným kodexem, ale nabízejí podněty k zamyšlení a doporučení, jak s inkluzivní komunikací v akademickém prostředí pracovat. Klíčem k otevřenějšímu a spravedlivějšímu univerzitnímu prostoru je vědomá volba výrazových prostředků a kritická reflexe vlastních komunikačních návyků. Tímto způsobem můžeme společně vytvářet prostředí, které bude přívětivější a spravedlivější pro všechny.

Praktické tipy a doporučení pro inkluzivní komunikaci

Následující příklady slouží jako inspirace, jak formulovat sdělení takovým způsobem, aby nikdo nebyl – nebo se necítil – vyloučen. Nejde o závaznou formu komunikace, ale o ukázkou, jak lze pracovat s jazykem a dalšími komunikačními prostředky s ohledem na inkluzi.

Jak se vyhnout generickému maskulinu?⁴

Namísto...	...lze použít
Vědci popsali nový způsob...	Vědecký tým popsal nový způsob...
Žadatelé o grant musí předložit dokumentaci do konce měsíce.	Žádost o grant je nutné předložit do konce měsíce.
Pozice předsedy zaniká na konci funkčního období.	Předsednický mandát zaniká na konci funkčního období.
Žadatel musí předložit čestné prohlášení.	Součástí žádosti je čestné prohlášení.
Do výzkumu se zapojilo 27 pedagogů a studentů.	Do výzkumu se zapojilo 27 vyučujících a studujících.
Univerzita zve všechny zaměstnance.	Všichni zaměstnaní jsou zváni. / Univerzita zve všechny zaměstnance a zaměstnankyně.
Vážení členové projektového týmu.	Vážené členky a vážení členové projektového týmu.
Hledáme členy pracovní skupiny.	Přidejte se do pracovní skupiny.
Odborníci, vědci, badatelé, experti.	Odborná obec, odborný tým, odborníci a odbornice, vědci a vědkyně, bádající.

Praktická doporučení pro běžnou a situační komunikaci:

Při oslovování smíšené skupiny osob používejte např. „vážené kolegyně a vážení kolegové“, „milé studentky a studenti“ nebo jednoduše „milí studující“. Pokud mluvíte ke skupině tvořené pouze ženami, používejte formulace v ženském rodě.

Při individualizovaném označení osoby uvádějte profesní roli i gender, např. „dnešní akci zorganizovala manažerka udržitelného rozvoje...“, „dovolte, abych vám představil koordinátorku projektu...“.

Vyhýbejte se obecnému označení „ženy“,

pokud pro komunikaci není relevantní biologické pohlaví. Například místo „ženy, které pracují na UK, mohou využít...“ je vhodnější „zaměstnankyně UK mohou využít...“.

Vizitky, podpisy, cedulky na dveřích a další označení funkcí by měly reflektovat gender konkrétní osoby, a to zejména v situacích, kde jde o prestiž nebo odbornou roli.

⁴ Převzato z příručky NKC gender a věda Jak na genderově sensitivní komunikaci v instituci (Langhammerová a kol.).

Vizuální úroveň komunikace

Vizuální komunikace má zásadní vliv na vnímání identity a role různých sociálních skupin.

Je proto důležité:

- Zobrazovat diverzitu týmů, kdekoli je to možné – napříč genderem, věkem, etnicitou, zdravotním stavem apod.
- Nereprodukovat stereotypy – vyvarovat se například zobrazování žen v pasivních či podpůrných rolích a mužů výhradně v pozicích vedoucích.
- Zajistit vyvážené zastoupení žen a mužů v médiích a propagačních materiálech a reflektovat diverzitu celkově.
- Vyvarovat se sexistického nebo lechtivého humoru⁵ zejména v oficiálních výstupech, letácích, prezentacích či propagačních videích. Takový humor může působit exkluzivně a podkopává profesionalitu.

---

⁵ Konkrétní příklady nevhodných propagačních materiálů z prostředí VŠ lze najít ve zmiňované příručce NKC gender a věda.

Další zdroje a inspirace pro inkluzivní komunikaci:

- [Jak na genderově sensitivní komunikaci v instituci](#)
- [Pokyn prorektorky č. 01/2021, Univerzita Hradec Králové](#)
- [Příručka pro používání genderově sensitivního jazyka v komunikaci TA ČR](#)
- [Příručka Genderově neutrální jazyk v Evropském parlamentu](#)
- [Průvodce genderově sensitivní komunikací na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity](#)

**Univerzita
Karlova**